

สหกรณ์บ้านเค้าต่างกับสหกรณ์บ้านเราอย่างไร?

บทส่งท้าย

คอนนิจจะ :D สวัสดีท่านผู้อ่าน บทความฉบับนี้ คงเป็นบทความสุดท้ายที่จะได้เขียนเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับขบวนการสหกรณ์ในต่างประเทศ (โดยเฉพาะในประเทศญี่ปุ่น) ก็ถือเป็นประสบการณ์ที่ดีของตัวผมเองด้วยครับ ที่ได้นำเรื่องราวธรรมดาที่จัดไว้ในสมุดเล่มน้อย ๆ ข้างกระเป๋ามาเปิดอ่านเขียนใหม่ให้คนอื่น ๆ ได้อ่าน ก็ถือเป็นความภูมิใจที่มาพร้อมกับรอยยิ้มของผู้เขียนเองด้วยนะครับ

สหกรณ์ “บ้านเค้า” ประสบความสำเร็จ และสหกรณ์ “บ้านเรา” หละ?

ขึ้นชื่อว่าบทส่งท้าย วันนี้ฮิปโปสีชมพูก็อยากมาทำสรุปประสบการณ์ที่ผ่านมา ผู้อ่านหลาย ๆ ท่านอาจจะมีความเชื่อและนำมาตั้งคำถามว่าว่า สหกรณ์

“บ้านเค้า” ประสบความสำเร็จ และสหกรณ์ “บ้านเรา” หละ? ... ซึ่งคำถามนี้ผมได้พยายามนำมาทำเป็นบทความ “ก็แล้ว ... มันต่างกันยังไง” ในฉบับนี้ครับ

ก็แล้ว สหกรณ์บ้านเค้า มันต่างกับสหกรณ์บ้านเรายังไง? อันดับทีหนึ่ง ... มุมมองส่วนตัวของผมตอบทันทีเลยครับว่า “**ความชำนาญ**” ครับ

มองเฉพาะมุมมองของสหกรณ์การเกษตรเท่านั้นนะครับ

¹ ที่ไม่ใช่ชื่อหัวข้อนี้เป็นชื่อบทความ เพราะอยากใช้ “บทส่งท้าย” เป็นชื่อบทความในฉบับส่งท้ายของฮิปโปสีชมพูในญี่ปุ่นมากกว่าครับ

งานบริการของสหกรณ์บ้านค้ำนั้นจะมีไม่ใช่ว่าเท่านั้นแหละครับ เช่น สหกรณ์การเกษตรบ้านค้ำใช้หลักการรวมกลุ่มในการให้บริการรับฝากขายสินค้าเกษตรของเกษตรกร และจัดหาปัจจัยการผลิตมาให้กับเกษตรกร ส่วนธุรกิจสินเชื่อ แยกไว้ให้ธนาคารการเกษตรญี่ปุ่น หรือที่เรารู้จักกันในนาม ธนาคาร JA เป็นผู้จัดการ

คราวนี้กลับมามองที่สหกรณ์บ้านเราบ้างครับ ... ลองให้ผู้อ่านหลับตา แล้วจินตนาการซัก 3 วินาทีครับ 1...2...3 หมดเวลาแล้วครับ ผมเชื่อว่าคำตอบของผู้อ่านมากกว่าครึ่งหนึ่ง คงคิดเหมือนกับผม และเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกก็คงคิดไม่แตกต่างกันครับ ว่าสหกรณ์ คือ “แหล่งเงินกู้ขั้นดี” ซึ่งถ้าถามว่าผิดหรือไม่ ผมก็มองว่าไม่ได้ผิดเลยครับ ถือเป็นโอกาสให้กับเกษตรกรผู้มีเงินอยู่น้อยด้วยซ้ำไป เพียงแต่ผมมีคำถามสั้น ๆ เอาไว้ถามว่า “เรา” จะให้ “สหกรณ์ของเรา” ทำหน้าที่หลักเป็นแหล่งอำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรไปอีกนานแค่ไหน? ... สินเชื่อมีความจำเป็นครับ เพราะสินเชื่อเป็นเหมือน “โอกาส” ให้กับเกษตรกรสามารถประกอบอาชีพได้ เพียงแต่การลงทุนโดยทั่วไปของผู้ประกอบการ จะประกอบมาจากสองแหล่ง คือ เงินสินเชื่อ และเงินออมของเกษตรกร ถ้าการให้สินเชื่อเป็นธุรกิจที่ทำให้เกษตรกรที่ใช้พื้นที่ผืนเดิมมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้น เงินออมที่สูงขึ้นจะส่งผลให้เกษตรกรกู้เงินลดลง เมื่อระยะเวลาผ่านไปนานขึ้น ธุรกิจสินเชื่อระยะสั้นเพื่อการเกษตรน่าจะไม่ได้โตมากขึ้น ซึ่ง “การหดตัวของสินเชื่อที่ให้เกษตรกรรายเดิม” นี้ น่าจะเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสหกรณ์มากกว่า “หนี้เสียที่ลดลง” หรือเปล่าครับ?

แล้วที่ผมใช้ความแตกต่างอันแรกก็ ความชำนาญ นั่นก็เพราะ “เรา” พุ่มเทให้กับธุรกิจสินเชื่อมากจนเกินไปครับ และอย่างที่อธิบายไป ผมมองว่าเรากำลัง “เดินอ้อม” ไปสู่จุดหมายของการขับเคลื่อนขบวนการสหกรณ์บ้านเรา ซึ่งผลของความพุ่มเทนี้ ทำให้เราให้ความสำคัญกับธุรกิจอื่นของสหกรณ์ลดลง และนั่นทำให้เราขาดความชำนาญในการทำธุรกิจอื่นลงนั่นเอง ซึ่งจริง ๆ แล้วสหกรณ์การเกษตรแต่ละสหกรณ์มีความแตกต่างกัน อยู่แล้วครับ เพราะความเข้มข้นของปัญหาของสมาชิกแต่ละสหกรณ์ก็แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น บางสหกรณ์มีสมาชิกที่สามารถผลิตสินค้าเกษตรได้ แม้ไม่มีแหล่งเงินทุน เพียงแต่อยากหาช่องทางการตลาดในการกระจาย

สินค้าที่ดีกว่าเดิม การให้เงินกู้ระยะสั้น เพื่อการเกษตรอาจไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุด แต่การพัฒนาความชำนาญ หรือการเพิ่ม ศักยภาพด้านการตลาด เพื่อเพิ่มความ ชำนาญในด้านนี้ อาจเป็นทางเลือกที่ดี กว่า และการพัฒนาศักยภาพด้านนี้มีได้ ใช้ระยะเวลาเพียงชั่วข้ามคืนก็สามารถ ทำให้เกิดความชำนาญ เพียงแต่ต้องใช้ ความมานะ อดทน ลองผิดลองถูก ซึ่ง สิ่งเหล่านี้ผมมองว่ามีคือ “การลงทุน ให้เกิดความชำนาญ” ครับ แต่จะคุ้มทุน หรือไม่ “เจ้าของ” ซึ่งก็คือ “สมาชิกทุก คน” ของสหกรณ์เท่านั้นครับ ที่จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าพร้อมที่ จะสร้างความชำนาญให้กับสหกรณ์ หรือยังยืนยันหยัดว่าสินเชื่อ คือสิ่งที่สำคัญที่สุด

ก็แล้ว สหกรณ์บ้านเค้า มันต่างกับสหกรณ์บ้านเรา ยัง ไง? “ความเป็นปึกแผ่น” ครับ ... คือ ความเห็นที่ 2 ของผม

ค่านิยม อาจเป็นสิ่งที่ใช้เวลาสร้างนานมากที่สุด การ จะให้สมาชิกใช้บริการของสหกรณ์ที่สมาชิกเหล่านั้นเป็น เจ้าของ เป็นโจทย์ที่ขบวนการสหกรณ์ยังต้องหาคำตอบกันต่อ ไปที่บ้านเค้า สมาชิกสหกรณ์ ... ถ้าให้ถูกน่าจะใช้คำว่า กลุ่ม เกษตรกรเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตน มีความซื่อสัตย์ที่ จะใช้บริการที่สหกรณ์จัดเตรียมไว้ให้ เพราะ พวกเขาเข้าใจ “หน้าที่ของสมาชิก” ผู้เป็นทั้งเจ้าของ ผู้ควบคุมกิจการ และ ผู้ได้รับประโยชน์จากสหกรณ์ แม้ว่ากลุ่มธุรกิจจะเสนอผล ตอบแทนแก่พวกเขาที่ดีกว่า แต่ความมั่นคงที่จะเสริมสร้าง ความแข็งแกร่งให้กับองค์กรของตัวเองนั้นสูงกว่า องค์กรเองก็ มีความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และกลวิธีในการดำเนิน ธุรกิจให้ตอบโจทย์ความต้องการของสมาชิกได้ทันที่ทั้งนี้ คือ ความสามัคคี ภายใต้อารมณ์ร่วมมือเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ที่ผมเองอยากเห็นสหกรณ์บ้านเราสามารถสร้างค่านิยมเหล่านี ให้กับสมาชิกของเราได้บ้างครับ

ก็แล้ว สหกรณ์บ้านเค้า มันต่างกับสหกรณ์บ้านเรา ยัง ไง? อันดับที่ 3 ของผม คือ “สภาพแวดล้อม” ครับ

สภาพแวดล้อมของการขับเคลื่อนขบวนการ สหกรณ์ ต่อให้เขียนด้วยกระดาษ A4 ทั้งเล่มก็คงเขียน ไม่จบ แต่ผมขอติงมาเฉพาะนโยบายส่งเสริม และการ บริการ ที่ล้วนเป็นสภาพแวดล้อมที่มีความเกี่ยวข้องกับ ขบวนการสหกรณ์แทบทั้งสิ้น

ในด้านนโยบาย ดังที่ผมเคยตั้งคำถามมาแล้วใน บทความเล่มก่อน ๆ ว่าทุกวันนี้ เรามองตัวชี้วัดความ สำเร็จของขบวนการสหกรณ์ในภาพใหญ่มากเกินไป

หรือไม่? ดัชนีชี้วัดที่ใช้ตัวเลขเป็นตัวกำหนดมันขัดกับ การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกในภาพรวมเกินไปหรือ เปล่า? ถ้าสหกรณ์เป็นองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือ ของสมาชิก การเป็นพี่เลี้ยงให้กับเกษตรกรกลุ่มย่อย ๆ เพื่อให้ความรู้ เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งแก่สมาชิก ให้ สมาชิกเป็นผู้กำหนดแนวทางของสหกรณ์ด้วยตนเอง สำหรับผมมีความสำคัญมากกว่าการใช้ “แบบฟอร์ม” ที่เกษตรกรผู้เป็นสมาชิก หรือแม้กระทั่งตัวผมเองก็ ไม่สามารถรอกให้ครบถ้วนสมบูรณ์ได้ ... ถ้าวินิจฉัยคดี ได้มีโอกาสพูดคุยกับเกษตรกรผู้เป็นสมาชิกในเครือข่าย นี้ หนึ่งในพันธกิจของพี่เลี้ยงสหกรณ์กลุ่มนี้คือ การนำ “แบบฟอร์ม การจัดการต้นทุน” ไปให้เกษตรกรได้ใช้ ... ผมหยิบแบบฟอร์มขึ้นมาอ่าน แล้วผมปวดหัวครับ ... คือ มันมีความซับซ้อน ละเอียด และสามารถนำไปทำ สรุปได้จริง ๆ ครับ แต่เกษตรกร กรอกแบบฟอร์มนี้ไม่ ได้ครับ ... อันนี้เป็นเพียงตัวอย่างที่ผมเขียนขึ้นมา เพื่อ ไขว่ถาม “ท่านๆ” ว่า ... แล้วบริการที่ “เคย” ทำกันมา มันเหมาะสมจริง ๆ หรือไม่ครับ?

หากสหกรณ์สามารถเข้มแข็งได้ด้วยตัวเอง หา จุดเด่นของสหกรณ์เองได้ สหกรณ์ก็สามารถกำหนดเป้า หมาย และบริการที่เหมาะสมของตนเองได้

ผมขอยกตัวอย่างสหกรณ์การเกษตรแห่งหนึ่งใน ประเทศไทย ที่สามารถรวบรวมสมาชิก ผู้ผลิตผลไม้ส่ง ออกได้ สหกรณ์ดำเนินธุรกิจสินเชื่อตามแบบแผนที่ “พี่ เลี้ยง” แนะนำครับ แต่ธุรกิจสินเชื่อไม่ได้เป็นธุรกิจหลัก อีกต่อไป เนื่องจากสหกรณ์แห่งนี้มีพี่เลี้ยงที่ดี มีเครือข่าย ที่เข้มแข็ง มีกลวิธีในการรวบรวมผลผลิตจากสมาชิก เกษตรกร และสมาชิกเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ทำให้สหกรณ์แห่งนี้สามารถรวบรวม และจัดการผลไม้ เหล่านี้ไปสู่ตลาดส่งออก แน่นนอนครับ เมื่อรายได้ของ สมาชิกกลุ่มนี้ดีขึ้น สหกรณ์ประเภทเดียวกันในพื้นที่ก็ เข้ามาเป็นเครือข่ายเดียวกัน เมื่อเกษตรกรในพื้นที่พื่นนี้ กำลังกันไม่ได้ แทนที่เกษตรกรจะต้องวิ่งหาตลาด ... ตลาด กลับวิ่งเข้าหาเกษตรกรเองโดยอัตโนมัติครับ

เมื่อเครือข่ายสมาชิกมีปริมาณมากขึ้น หาก สหกรณ์ไม่สร้างระบบที่มีความเหมาะสมเข้ามาจัดการ ข้อมูลการผลิตของเกษตรกร การจัดการและการส่งเสริม

ก็จะดำเนินการไปได้ยาก โชคดีที่สหกรณ์ในละแวกนี้มี “เครือข่ายพี่เลี้ยง” ที่ดี แนะนำวิธีการจัดการฐานข้อมูล เกษตรกร ซึ่งแม้จะยังใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลนี้ได้ เพียงเล็กน้อย แต่ถือเป็นการเตรียมความพร้อมในการ ขยายตลาดไปสู่ ตลาดที่ดีกว่าที่มีชื่อเรียกร้อง การตรวจสอบย้อนกลับสินค้าอย่างตลาด EU ... นี่คือ บริการที่ สหกรณ์ทำให้กับสมาชิกครับ ! เป็นบริการที่ไม่ได้มีใน บทสรุปบนกระดาษสีเหลือง ที่สำคัญเกษตรกรไม่ต้อง กรอก “แบบฟอร์ม” ที่ปวดหัวเองครับ สหกรณ์มีเจ้า หน้าที่ประเมินเกษตรกรให้ครับ ... คำถามคือ จะมีซัก กี่สหกรณ์สามารถจัดการได้ดังเช่นสหกรณ์ตัวอย่างที่ ผมยกมาอธิบายนี้ ผมว่ามีไม่มากครับ แต่ผมอยากให้ สังเกตว่า “ความสำเร็จ” ของเครือข่ายสหกรณ์แห่ง นี้ เกิดขึ้นจากความเข้มแข็งของสหกรณ์ และพี่เลี้ยง ที่รับนโยบายในภาพใหญ่ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับ พื้นที่ สร้างเป็นบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของ สมาชิก (ที่แม้ว่าสมาชิกก็ยังไม่รู้ตัวก็ตาม) และความสำเร็จนี้ก็สร้างอานิสงส์ไปยังพื้นที่ใกล้เคียง เกิดเป็น เครือข่ายสหกรณ์ขึ้นมา

ความต้องการเพิ่มรายได้ของสมาชิก ได้ส่งไป ถึงพี่เลี้ยง และพี่เลี้ยงก็สนับสนุนอย่างเต็มที่ เพื่อหา การบริการที่มีความเหมาะสมกับเกษตรกร ผมจึงกล่าว ว่า ความสำเร็จส่วนหนึ่ง มันเกิดจาก สภาพแวดล้อม นี้แหละครับ

ก็แล้ว สหกรณ์บ้านเค้า มันต่างกับสหกรณ์บ้าน เรายังไง? อันดับสุดท้าย ที่สำคัญมากที่สุด ก็คือ “คุณ” นั่นแหละครับ

ตั้งแต่วันแรกที่ผมได้หยิบ วารสารนี้ขึ้นมาอ่าน จนกระทั่งวันที่เขียนบทความฉบับนี้ ผมเชื่อเสมอเลย ครับ ว่าวารสารที่ถูกตีพิมพ์ทุกฉบับจะถูกส่งต่อไปให้ “ผู้อ่าน” ซึ่งเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการสหกรณ์ใน บ้านเรา ไม่ว่าจะเป็น สมาชิก ผู้จัดการ คณะกรรมการ ดำเนินการ ผู้ตรวจสอบกิจการ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมฯ เจ้า หน้าที่กำหนดนโยบาย นิสิต คณาจารย์ นักวิจัย และ อีกลหลาย ๆ ท่านที่ไม่ได้กล่าวถึงอย่างแน่นอน ซึ่งผม เชื่อเสมอมาครับ ว่า “คุณ” คือ ความแตกต่างที่จะ

สามารถพัฒนาขบวนการสหกรณ์บ้านเราให้แหละครับ

แม้ว่าสหกรณ์ “บ้านเค้า” จะดูเหมือนมีการพัฒนาไปไกล กว่าบ้านเรา แต่ไม่ได้แปลว่า “เรา” ผู้เดินตามหลังจะไม่สามารถ เรียนรู้ประสบการณ์ และวิ่งตามรอยเท้าที่ผ่านมาของพวกเค้า เพื่อนำมาพัฒนา “สหกรณ์บ้านเรา” ... เรา อาจจะพัฒนาก้าว กระโดดในอีก 10 ปี 20 ปี หรือ วันพรุ่งนี้ จนกระทั่งสหกรณ์ “บ้านเค้า” ต้องเรียนรู้ความสำเร็จของเราก็เป็นไปได้ แต่ทั้งนี้ ก็ ขึ้นกับบุญญาธิการในการพัฒนาที่แตกต่าง ที่ผมเชื่อว่าเป็นพวก “คุณ” นี้แหละครับ

สุดท้าย ผมขอขอบคุณ ทุกท่านที่อ่านบทความของ ผม นาย “ฮิปโปสีชมพู” ที่เขียนบทความ ตามสมุดบันทึกถึง ประสบการณ์ครั้งหนึ่งในต่างแดน ที่พยายามเอามาผูกเป็นเรื่อ งราวที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ให้ผู้อ่านได้อ่านกัน ตลอด 2 ปีที่ผ่านมา ครับ ... การเดินทางครั้งนี้ ทำให้ผมรู้ว่า “ไม่มีที่ไหนในโลก สุขใจเท่าบ้าน” อีกแล้วครับ